

תפלה בעד החולה

ר' אלחנן אדלר

10. מהרש"א הידושי אגדות יבמות דף סד עמוד א

והנראה כי הוא מבואר שתפלת חבירו של אדם יותר מקובלת להיות האדם נהנה בה מבתפלת עצמו כמ"ש אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורין ומזה הטעם אמרה רחל ליעקב הבה לי בנים וכן שרה אמרה לאברהם חמסי עליך על שלא היה מתפלל עליה להיות תפלת אחר יותר מקובלת מעצמה

11. תלמוד בבלי בבא קמא דף צב עמוד א

א"ל רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמור רבנן: כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה? א"ל, דכתיב: וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו. אמר ליה: את אמרת מהתם, ואנא אמינא מהכא: ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'], וכתיב: וה'פקד את שרה כאשר אמר וגו', כאשר אמר אברהם אל אבימלך.

12. ספר חסידים סימן תשנ"ג

יש מתפלל על אחרים ונענה ועל עצמו אינו נענה והרי אמרו כל המתפלל על אחרים גם חפצו יהא נעשה כאברהם שהתפלל בעד אבימלך וסמיך לי ותלד שרה (בראשית כ"א ב') וכתיב (איוב מ"ב י') וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו, ואיך נאמר יש מתפלל על אחרים ונענה ועל עצמו אינו נענה, אלא כך מצינו על ר' חייא שלא לקה פשתן בארץ ישראל משעלה ר' חייא ונהפך שפשתנו לקה ובזכותו לא לקה פשתן של אחרים, והתפלל על אחרים ותפלתו נשמעה ועל עצמו התפלל ולא הועיל, שמא משום אין חבוש מתיר עצמו... אם כן והלא לאברהם ולאויב הועיל מה שהתפללו על אחרים, שאני התם שהיו כשונאים שהיו ראויים לשמוח על מפלתם כאברהם על אבימלך והתפלל אעפ"כ עליו. ובאיוב כתיב (איוב ט"ז ד') לו יש נפשכם תחת נפשי ועם כל זאת התפלל עליהם זו היא מדת חסידות יתירה. אבל מפני שישאל ערבים זה לזה לכך כשצער בא על אחד חייבים כולם להצטער ולהתפלל... ואם לא היה מתפלל היה חוטא שנאמר (ש"א י"ב כ"ג) גם אנכי חלילה לי מחטוא לה' מחדול להתפלל בעדכם. ודוקא כשנשמעים אליו שהרי סמוך לו (שם) והוריתי אתכם בדרך הטובה והישרה וכתיב (שם שם כ"ד) אך יראו את ה' ועבדתם אותו (בתמים) באמת שהרי הנביא צריך לומר בתפלתו רבש"ע כבר שמעו לי מה שהוריתי אותם לעשות רצונך גם אתה עשה חפצי כמו שנאמר (דברים כ"ו י"ד) עשיתי ככל אשר צויתני השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך וגו' עשיתי את שלי ואתה עשה את שלך.

1. בראשית פרק כ פסוק יז

ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו:

2. במדבר פרק יב פסוק יג

ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה:

3. שולחן ערוך יורה דעה סימן שלה סעיף י

הגה: י"א שמי שיש לו חולה בביתו, ילך אצל חכם שבעיר שיבקש עליו רחמים

4. נימוקי יוסף בבא בתרא דף גג עמוד א

דמנהג זה בצרפת כל מי שיש לו חולה מבקש פני הרב התופס ישיבה שיברך אותו

5. בראשית פרק כא פסוק יז

וישמע אלהים את קול הצער ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים את קול הצער באשר הוא שם:

6. רש"י בראשית פרשת וירא פרק כא פסוק יז

את קול הנער - מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל

7. בית הבחירה למאירי בבא בתרא דף קטז עמוד א

לעולם יהא לבו של אדם בטוח שהתפלה כשהיא נעשית כתקנה מבטלת את הגזרה ומי שיש לו צער או חולה בתוך ביתו או אחד ממיני הצרות ילך אצל חכם וילמוד הימנו דרכי התפלות ויבקש רחמים

8. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד ב

רבי יוחנן חלש, על לגביה רבי חנינא. אמר ליה: חביבין עליך יסורין? אמר ליה: לא הן ולא שחרן. אמר ליה: הב לי ידך! יהב ליה ידיה ואוקמיה. אמאי? לוקים רבי יוחנן לנפשיה! - אמרי: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים

9. מזרחי (רא"ם) בראשית פרק כא

מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים. בבראשית רבה. והא דאמרינן בפרק קמא דברכות: "ולוקי רבי יוחנן לנפשיה". ומשני "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים". צריך לומר משום דלא מצי מכוינן, אבל במצי מכוינן, טפי עדיף.

13. טור יורה דעה סימן שלה

כיון שחלה האדם מצוה על כל אדם לבקרו שכן מצינו בהקב"ה שמבקר חולים כמו שדרשו בפסוק וירא אליו ה' באלוני ממרא מלמד שבא אליו לבקר החולה ... ומצוה גדולה היא לבקר שמתוך כך יבקש עליו רחמים ונמצא כאילו מחיה אותו וגם מתוך שרואהו מעיין בענינו אם יצטרך לשום דבר משתדל בו להמציאו לו ועושה שיכבדו וירבצו לפניו

14. בית יוסף יורה דעה סימן שלה

וכתב הרמב"ן בתורת האדם שמעינן מהכא דביקור חולים כדי שיכבדו וירבצו לפניו ויעשו לו צרכים הצריכים לחליו וימצא נחת רוח עם חביריו ועוד כדי שיכוין דעתו לרחמים ויבקש עליו הלכך המבקר את החולה ולא יבקש עליו רחמים לא קיים מצוה זו

15. שולחן ערוך יורה דעה סימן שלה סעיף ד

אין מבקרין החולה בג' שעות ראשונות של יום, מפני שכל חולה מיקל עליו חליו בבקר, ולא יחוש לבקש עליו רחמים. ולא בג' שעות אחרונות של יום, שאז מכביד עליו חליו ויטיאש מלבקש עליו רחמים. הגה: וכל שביקר ולא יבקש עליו רחמים, לא קיים המצוה (ב"י בשם הרמב"ן).

16. תורת המנחה פרשת וירא דרשה ט

ואם אין אדם מתפלל על החולה בכוונה גמורה, אין לו לבקרו, כי המתפלל עליו ואין פיו ולבו שווים הרי זה חנף ומרע

17. שולחן ערוך יורה דעה סימן שלה סעיף ב

הגה: י"א דשונא יכול לילך לבקר חולה (מהרי"ל קצ"ו), ולא נראה לי, ב' אלא לא יבקר חולה, ולא ינחם האבל שהוא שונא, שלא יחשב ששמח לאידו, ואינו לו אלא צער, כן נראה לי.

18. שולחן ערוך יורה דעה סימן שלה סעיף ה

כשמבקש עליו רחמים, אם מבקש לפניו, יכול לבקש בכל לשון שירצה. ואם מבקש שלא בפניו, לא יבקש אלא בלשון הקדש

19. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לז עמוד א

אמר רבי יעקב אמר רב חסדא: כל המבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו, שנאמר: אל נא רפא נא לה, ולא קמדכר שמה דמרים

20. מגן אברהם סימן קיט ס"ק א

המבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו (ברכות דף ל"ד) וה"מ בפניו אבל כשמתפלל שלא בפניו צריך להזכיר שמו (מהרי"ל):

21. הליכות שלמה תפלה - פרק ח (הערה 63)

ומיהו אין התפלה נכללת במצות בקור חולים אלא כשמתפלל בשעת הביקור דוקא. אלא שא"צ להתפלל בפניו ממש (ולפעמים אדרבה מוטב שיפרוש לצדדין, שלא ירגיש החולה בכך וידאג) אלא אף בחדר סמוך, וגם מה שמברכו כשנפטר מלפניו "רפואה שלמה" חשיב תפלה, אבל כשאינו מתפלל בבית החולה, אין התפלה נכללת במצות בקור חולים.

22. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן נא

מי שמחזיקים אותו לחכם ובשביל זה מבקשים אותו שיתפלל עבורם אם יעשה כן כ"ב כסלו תשמ"א
הנה באתי לבאר הענין מה שזה הרבה שנים שבאים אינשי אלי לבקש שאתפלל עליהם להשי"ת על כל צרה שלא תבוא ח"ו, ושואברכם לכל דבר הצריכים - בין בבריאות הגוף, בין שיברך השי"ת אותם בבנים ובנות, בין בפרנסה, בין בהצלחה בתורה ובעניני הגוף והנפש, ובכל משאלות האדם. ואני עושה רצונם ומברך אותם ומתפלל בעדם, אף שידוע לי מן ערכי וקטנותי בתורה ובמע"ט, שודאי תמיהי על זה אינשי המכירים אותי. וגם ידוע מכמה גדולי תורה שהם אמרו להמבקשים מהם לברך ולהתפלל שהם לא ראויים, אלא ילכו לבקש זה מאחרים שעוסקים בכך. ואני לא דחיתי אותם ולשלחם לאחרים, שצריך טעם...

23. ספר היראה לרבינו יונה

ויתפלל בכל יום כפי צחות לשונו על כל חולי בני"י שיתרפאו, ועל הבריאים שלא יחלו, ושינצלו מכל נזק, ושיציל הקדוש ברוך הוא את בני"י מכל רור, ומדקדוקי עניות, ומכל מיני פורעניות המתרגשות ובאות לעולם, ושיתיר כל אסירי עמו, ושיתיר כל חבלי היולדות, ועל חשוכי בנים יתן להם זרע טוב וכשר, ועל אותם שיש להם בנים שיהיו ביראת ה', ועל כולם שישמור הקדוש ברוך הוא שארית תורתו, וינקום את נקמתם במהרה בימינו, ועל עם הקדש שישובו בתשובה שלימה, ויקבלם ויחזירם בתשובה שלימה לפניו

24. פירוש רבינו יונה על אבות פרק ג משנה ב

רבי חנניה סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה שהיא קשה עלינו איש את רעהו חיים בלעו - זה הענין ר"ל שיש לאדם להתפלל על שלום כל העולם ולהצטער על צער של אחרים. וכן דרכן של צדיקים כמו שאמר דוד ע"ה [תהלים ל"ה י"ג] ואני בחלותם לבושי שק עניתי בצום נפשי שאין לאדם לעשות תחנוניו ובקשתו לצרכיו לבד. אך להתפלל על כל בני אדם שיעמדו בשלום ובשלומה של מלכות יש שלום לעולם: